

Spørsmål til høring

Vi forventer ikke at dere svarer på alle spørsmålene. Noen av spørsmålene er i hovedsak rettet mot offentlig sektor som tilbyr data, mens andre spørsmål er rettet mot brukere av dataene (næringsliv, forskning, presse, sivilsamfunn, osv.). Dere kan svare på spørsmålene som er relevant for dere.

Høringen er åpen, og alle kan sende inn innspill. Rådet ber om at svar sendes inn ved hjelp av denne svarmalen.

Navn, enten på virksomheten du representerer, eller deg som privatperson:

Den norske Revisorforeningen (Revisorforeningen)

Hva beskriver best deg/dere som avsender:

- ☐ Offentlig virksomhet (statlig, kommunal eller fylkeskommunal)
- ☒ Næringsliv (privat virksomhet eller bransjeorganisasjon)
- ☐ Forskning eller utdanning
- ☐ Presse eller medier
- ☐ Sivilsamfunn eller interesseorganisasjon
- ☐ Privatperson
- ☐ Annen – Beskriv gjerne her:

1. Veilederens relevans og nytteverdi

På hvilken måte kan veilederen være nyttig for offentlige virksomheter som tilgjengeliggjør data?

Veilederen samler krav og anbefalinger som i dag er spredt på flere kilder, og gir offentlige virksomheter en felles, oppdatert referanseramme. Det tydelige skillet mellom rettslig bindende krav og anbefalinger om god praksis gjør den anvendelig i praksis. En felles referanseramme vil også gi mer enhetlig praksis på tvers av virksomheter – noe som kommer brukerne av dataene direkte til gode.

Et sentralt mål er at data skal være enkle å finne, forstå og ta i bruk. Rådet ønsker særlig innspill fra virksomheter og personer som **bruker data** fra offentlig sektor.

Dekker veilederen de behovene dere har som brukere av offentlige data? Er det viktige brukerbehov som ikke er omtalt?

Revisorforeningen er interesse- og kompetanseorganisasjonen for godkjente revisorer i Norge. Våre medlemmer er blant de mest intensive profesjonelle brukerne av åpne offentlige data, blant annet fra Enhetsregisteret, Foretaksregisteret og Regnskapsregisteret. Dataene inngår i risikovurderinger, kontrollhandlinger, anti-hvitvaskingsarbeid og stadig mer automatiserte revisjonsverktøy. Veilederen dekker i hovedsak våre behov, men fire brukerbehov bør komme tydeligere frem:

1. Stabil og forutsigbar tilgang over tid. Profesjonelle brukere bygger systemer og rutiner rundt offentlige datakilder. Forventninger til driftsstabilitet og varsling i god tid før endringer i API-er, formater eller tilgangsvilkår bør omtales tydeligere.
2. Versjonering, endringslogger og historiske data. Revisor må i ettertid kunne dokumentere hvilke opplysninger som forelå på kontrolltidspunktet. Anbefalingene om versjonering og tilgang til historiske data bør styrkes, slik at datasett kan etterprøves.
3. Autoritative kilder. Når samme opplysning finnes i flere datasett, må det være entydig hvilken kilde som er den autoritative. Dette bør merkes i metadata.
4. Dokumentert datakvalitet for data som brukes i lovpålagte kontroller. Feil i slike data forplanter seg direkte inn i kontrollkjeder som samfunnet er avhengig av.

Hva kan man gjøre i offentlig sektor for å sikre at veilederen blir tatt i bruk og har en positiv effekt?

Etterlevelse forutsetter forankring hos ledelsen i den enkelte virksomhet, og at veilederen tas inn i styringsdialogen, for eksempel gjennom henvisning i tildelingsbrev og digitaliseringsrundskriv. De store registerforvalterne bør gå foran – deres praksis setter standarden for resten av forvaltningen. Praktiske eksempler, maler og kobling mot data.norge.no vil senke terskelen. Vi vil også anbefale at etterlevelsen følges opp og måles, slik at veilederen ikke blir et dokument uten virkning.

Rådet foreslår at veilederen erstatter Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data ([lenke til regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)). Rådet mener at en veileder er mer fleksibel og enklere å holde oppdatert. Samtidig kan en veileder oppfattes som mindre forpliktende enn et rundskriv og/eller retningslinjer. Hvilke fordeler og ulemper ser dere med at det er en veileder fremfor retningslinjer?

Fordelen med en veileder er fleksibilitet: den kan holdes oppdatert i takt med teknologiutviklingen og kommende regelverk, slik som dataforvaltningsloven. Ulempen er at den kan oppfattes som mindre forpliktende enn retningslinjer eller rundskriv.

For oss som brukere er det avgjørende ikke formen, men at kravene faktisk etterleves. Ulempen kan derfor bøtes på ved at rettslige krav markeres tydelig med hjemmel i veilederen, og ved at veilederen forankres i styringsdokumenter. Med en slik innretning støtter vi at formen blir veileder.

2. Skillet mellom krav og anbefalinger

Veilederen skiller mellom gjeldende og kommende rettslige krav på den ene siden, og anbefalinger for god praksis på den andre siden. Rådet ønsker innspill på om denne balansen er hensiktsmessig og forståelig.

Er forskjellen på krav og anbefalinger hensiktsmessig og forståelig? Er det anbefalinger som i realiteten er krav, og i så fall, etter hvilket regelverk?

Ja, skillet er hensiktsmessig og forståelig, og det er etter vårt syn en styrke ved veilederen. Vi har to innspill:

For det første ferdigstilles veilederen sannsynligvis før dataforvaltningsloven er endelig behandlet i Stortinget. Det bør derfor komme tydelig frem hvilke krav som følger av vedtatt regelverk, og hvilke som bygger på lovforslag. Uklarhet her kan svekke veilederens autoritet.

For det andre mener vi at anbefalingen om å dokumentere datakvalitet ligger nær et krav for de nasjonale registrene. For autoritative registre følger krav til korrekthet av registerlovgivningen, og opplysningene brukes i lovpålagte kontroller hos en rekke aktører, herunder revisorer. Vi anbefaler at forventningen til dokumentert datakvalitet skjerpes for slike datasett.

3. FAIR-prinsippene

Veilederen viser til de internasjonale FAIR-prinsippene. FAIR står for *Findable, Accessible, Interoperable, Reusable*. Dette er en større endring sammenlignet med de nåværende retningslinjene ved tilgjengeliggjøring av offentlige data. Rådet har selv definert ambisjonsnivåene, som en hjelp for offentlige virksomheter når de skal vurdere hvilke prinsipper de bør etterleve.

På hvilken måte har det en verdi for databrukere om offentlig sektor i større grad etterlever FAIR-prinsippene? Eventuelt hvis det ikke har verdi, hvorfor ikke? Er FAIR-prinsippene gjennomførbare og mulig å etterleve for offentlige virksomheter som deler data?

FAIR-prinsippene har stor verdi for oss som databrukere. Maskinlesbarhet og samhandlingsevne reduserer kostnadene ved lovpålagte kontroller og legger til rette for automatiserte revisjons- og anti-hvitvaskingsverktøy. Gjenfinnbarhet og tilgjengelighet senker terskelen for å ta data i bruk. Samlet bidrar dette til høyere kvalitet i kontrollarbeidet – og dermed til tilliten til finansiell informasjon i norsk nærings- og samfunnsliv.

Vi oppfatter prinsippene som gjennomførbare nettopp fordi rådet har definert trinnvise ambisjonsnivåer. Virksomheter kan starte på et lavere nivå og bygge seg opp, uten at ambisjonen svekkes.

Er rådets ambisjonsnivåer for FAIR-prinsippene forståelig og hensiktsmessig? Bør ambisjonsnivået justeres for noen av prinsippene, og i så fall hvilke og hvordan?

Nivåinndelingen er forståelig og pedagogisk god. Vårt innspill er at ambisjonsnivået bør differensieres etter datasettets samfunnsmessige betydning: For nasjonale autoritative registre som brukes i lovpålagte kontroller eller definerer en rettslig status – slik som Enhetsregisteret, Foretaksregisteret og Regnskapsregisteret – bør høyt ambisjonsnivå være forventningen. Det gjelder særlig prinsippene om tilgjengelighet og gjenbrukbarhet, hvor stabile identifikatorer, versjonering og tilgang til historiske data er avgjørende for etterprøvbarehet.

Er oversettelsene av prinsippene forståelig, og gjengir de meningsinnholdet fra originalspråket, engelsk? Hvilken norsk oversettelse av "Findable" er mest dekkende og presis - "gjenfinnbar" eller "søkbar"? Er det andre begreper som bør vurderes? «Gjenfinnbar» er etter vårt syn den mest dekkende og presise oversettelsen av «Findable». «Søkbar» beskriver bare én mekanisme – at data kan søkes opp – mens «gjenfinnbar» fanger det sentrale i prinsippet: at data kan identifiseres og er enkle å finne over tid gjennom metadata og varige identifikatorer. For brukere som skal dokumentere og etterprøve, er nettopp dette poenget. "Gjenfinnbar" oversettes best til

"retrievable" på engelsk. "Finnbar" kan derfor være et mulig alternativ. Vi anbefaler å beholde de engelske begrepene i parentes ved første gangs bruk, siden FAIR er innarbeidet internasjonalt.

4. Andre innspill

Vi ønsker også innspill som ikke dekkes av spørsmålene over. Dette kan være synspunkter på enkeltpunkter i veilederen, forhold vi ikke har spurt om, eller andre perspektiver dere mener er relevante.

Er det noe i veilederen dere ønsker å kommentere spesifikt, bruker dere gjerne overskriftene og nummereringen fra veilederen.

Revisorforeningen støtter kravene om maskinlesbare formater, åpne standardlisenser og tilgang uten brukerregistrering. Dette senker terskelen for automatisert bruk og innovasjon, også i revisjons- og regnskapsbransjens verktøy.

Vi støtter at veilederen ferdigstilles høsten 2026. Vi bidrar gjerne i det videre arbeidet med erfaringer fra en bransje som daglig bruker offentlige data i tillitsbyggende kontrollarbeid.

Kontaktperson: Ruben Bjerketveit, fagsjef revisjonrb@revisorforeningen.no.